

négy füzet, amely 1934 júliusától 1935 áprilisáig jelent meg, közelről érint bennünket magyarokat. A Doppelheft 2/3. jelzésű füzet (VIII + 136 lap) *Bibliographie zur Geschichte Österreich-Ungarns im Weltkrieg 1914—1918* címmel jelent meg. A 4-es jelzésű füzet címe: *Bibliographie zur Geschichte Österreich-Ungarns 1848—1914* (6 + 74 lap), az 5. füzeté *Bibliographie zur Geschichte der Nachfolgestaaten* (6 + 100 lap). Az utolsó füzetből azóta már megjelent a második és bővített kiadás.

A három bibliográfia mintegy 9—10.000 mű címét sorolja fel nagyon ügyes szakcsoporthatásokban. Minden füzet először a kérdés könyvészetét sorolja fel, majd a kérdésre vonatkozó alapvető aktaközleményeket és az összefoglaló előadásokat. Ezt követi azután a kérdésnek különböző részletmegvilágítása.

Sajnos, a könyvtárnak több mint 600 darabot kitevő, igen becses s nem egyszer igen ritka magyarnyelvű világháborús könyve könyvészetileg még nincs feldolgozva s ezért az hiányzik az osztrák-magyar világháborús történet füzetéből. Hasonlóképpen mellőztetett a nyelv kevesek által ismert volta miatt a magyar anyag zöme a másik két füzetből is. Így, bár magyar szerzőjű és magyar vonatkozású anyag most is szép számmal van az említett füzetekben, az majdnem kizárólag idegennyelvű.

Ezen a hiányon azonban segíteni akar a könyvtár. Az egyik füzet előszavában bejelenti, hogy mivel a könyvtár magyarnyelvű anyaga igen nagytömegű és igen jelentős természetű, feldolgozása után közre fogja adni annak jegyzékét is *Bibliographie ungarischer Werke zur neuesten Geschichte Ungarns* címmel. Ismerve a magyar történeti könyvtár tátongó hiányait, nem leplezett várakozással nézünk a beígért füzet megjelenése elé.

Az eddig megjelent füzeteknek jól használható mutatói vannak, amelynek alapján az egyes címeknek szerzője és tárgya szerint is könnyen el lehet igazodni a könyvészet nagy és gazdag címanyagában. A magyar könyvtárakból többnyire hiányzó füzetekre, amelyekre referenszolgálat közben sűrűn lehet szükség, felhívjuk az érdeklődők figyelmét.

ASZTALOS MIKLÓS.

A rézmetszettel díszített könyv. *A Magyar Bibliofil Társaság nyolcadik kiállítása. Rendezte és a katalógust szerkesztette DR. DRESCHER PÁL.*

Különösen hangzik: a könyv szépsége egy százada, tehát azóta romlott, amióta az ismeretek utáni vágy a legmagasabbra felfokozódott. A mérhetetlen tudásszomj csak a könyvtechnikát serkentette,

amellyel azonban a könyv, mint esztétikai produktum, nem tudott lépést tartani. Ez pedig annyira igaz, hogy ma, ha régi könyv: Elzevir, Aldus stb. kerül kezünkbe, legtöbbször az első csodálatunk a mű szépségének szól. A mi könyveinkkel leszállt az igényünk s éppen úgy, mint az iparművészetnél mondjuk, szépnek minősítjük már akkor is a most készült nyomtatványt, ha az „funkcióját“ teljesíti. Megelégszünk a könyv külsejét illetőleg a tárgyiassal, azaz a féligmeddig jó papírral, az olvasható betűvel, az értelmesen tördelt szöveggel stb. A ma ritkán készülő igazán szép könyvet fényűzésnek tartjuk, amelyet csak a „bibliomániás“ vásárol. Az utókor a mi könyvkultúránk, de különösen a közelmúlt nyomdai termékei révén szomorú képet alkot majd rólunk. Bár az irányzat — valljuk meg — javuló, mert már észrevesszük a hibákat. A Magyar Bibliophil Társaság érdemei elvitathatatlanok, egyrészt szinte általa teremődik meg nálunk a szép könyv, másrészt kiállításaival rámutat a mult emelkedett könyvkultúrájára.

A célt a Magyar Bibliophil Társaság nyolcadik kiállítása teljes mértékben szolgálja. DRESCHER PÁL, aki az anyagot egybegyűjtötte, tanulságossá tudta tenni a bemutatót. Megfigyelhettük a rézmetszés szerény elindulását, amely a könyvnél eleinte a címlapon jelentkezett. Viaskodik az erőteljesebb fametszettel, frontispice lesz és csak lassan hódítja meg a belső teret. A maratott, metszett vonal később mint melódia kíséri a szöveget — már-már egyenlő a grafikus és a mű szerzője —, melyhez csak egy lépés kell s elnyomja a könyv tipográfiáját, hogy a könyvön belül mint képsorozat — legyen az veduta, háborús história, arcképgaléria — mondanivalóját most már akár szöveg nélkül, képeskönyvként, egész öncélúan közölje. Végigkísérhettük a XVIII. század legvégén meginduló hanyatlást, az empirekorban való szemmel látható sorvadást, a XIX. század harmincas éveiben beálló dekadenciát, amely napjainkig csak sülyedt.

A modern könyvben a rézmetszetnek már nincs mondanivalója, nem tud a műhöz organikusan kapcsolódni. Például egészen jellegzetes, hogy alig egy-két magyar rézmetszetes könyv készült 1900 óta. Ez azonban nem magyar sajátosság, nem jobbak a viszonyok külföldön sem. Szinte döbbenetes, ha egy újabb rézkarccal díszített könyvet valamely régibb munkával hasonlítunk össze. Még akkor is szembe-tűnő a hanyatlás, ha valamilyen XVIII. századi, nem is elsőrangú mester mellé állítjuk az új művészet legnagyobbjait: MANET-t, COROT-t vagy PICASSÓT.

Oh, mennyire értette például az *Architettura e prospettiva* című munkájában PIRANESI, hogy a kéziratot „áttegye“ illusztrációvá és

PIAZZETTA mennyi mindent tud közölni velünk TASSO szövege mellett anélkül, hogy ezzel vetélkedni akarna, vagy tolakodóvá válna. És ha a franciáknál, ahol a XVIII. században kongeniális társa az írónak az illusztrátor, figyeljük meg, hogyan egészíti ki PICART RABELAIST, BOUCHER BOCCACCIÓT, MOREAU METASTASIÓT, EISEN MARMONTELT, OUDRY LAFONTAINET, DAULIÉ RACINET. A klisékhez szokott szemünk áhítattal és csodálattal merül el a vonal, pont, a folt és forma szépségeiben. Elragadó ezeknek a franciáknak a technikája, de ezen túl egész biztosan abban rejlik varázslatuk, hogy az a szellemiség, világszemlélet, amely az illusztrációkból sugárzik s amelyet soha el nem érhet semmiféle újabb fotoeljárás, mély hatást vált ki bennünk. Természetesen a könyvillusztrációkból vonzóan áradó atmoszféra nemcsak a francia rézkarcolók, rézmetszők sajátossága. A kiállítás rendezője értette a módját, hogy az olasz, német, angol, németalföldi, spanyol könyvkultúrából is ízelítőt adjon. Sőt a magyar rézmetszéssel illusztrált könyv is szóhoz juthatott ezen a bemutatón. Legtöbbször érdemes, naivan kivitelezett képek kísérik a könyveket, mégis minden primitívségük mellett lebilincselők. ULRICH HENRIK, SZELEPCHÉNY GYÖRGY, CRONERUS JOHANNES, HOFFMANN, SCHOTT, LANGGRAF, MIKOVINYI SÁMUEL, BINDER, az ASSNER testvérek, FISCHER ANTAL, MEYER ÁGOST, CZETTER SÁMUEL, JUNKER KERESZTÉLY, a XVII—XVIII. század magyar rézmetsző-mesterei bizony sokszor a művészettől távolesőt alkottak és mégis vonzóak szeretettel készült zsenge próbálkozásaikkal. Leghálásabbak ezért a magyar részért vagyunk a rendezőnek.

A Magyar Bibliophil Társaság ezzel a kiállítással magasztos és előkelő feladatot teljesített.

J. J.

LEVÉLSZEKRÉNY.

D. B., Budapest. A *Magyar Könyvszemle* előfizetési ára valóban évi 40 (negyven) pengő. E kétségekívül magas előfizetési díjnak az a magyarázata, hogy a *Magyar Könyvszemlé*t a mai nehéz viszonyok között, amikor sem az állam, sem a Magyar Nemzeti Múzeum Orsz. Széchényi Könyvtára nem járulhat hozzá fenntartásához oly összeggel, amellyel évi megjelenése biztosítva volna, csak úgy lehetséges kinyomatni, ha kiadási költségeihez hozzájárulnak mindazok a köz- és magánkönyvtárak, amelyeknek a *Magyar Könyvszemlé*re szükségük van. A hozzájárulásnak két módja van: vagy bizonyos számú ívek költségeit vállalják el az egyes közkönyvtárak, s a vállalt költségek arányában joguk van közleményeiknek megfelelő terjedelmű